

N:o 21.

Af herr **A. H. Göthberg**, om *skrifvelse till Kongl. Maj:t i fråga om förvärfvande åt staten af den del af egendomen Ransäter, som upptages af den s. k. Geijersgården.*

Att värna sina stora minnen är för ett fritt folk en bland dess skönaste rättigheter och förnämsta pligter.

Det klagas, att vi svenskar sakna pietet för våra verkligt dyrbara minnen.

Visserligen har man genom resande af statyer och minnestenar velat hedra minnet af de män, som på ett eller annat sätt gjort sig förtjente om fäderneslandets hågkomst, men det har också stannat dervid.

Tanken på att åt minnet bevara den plats, der dessa store män födts och fostrats och der de hemtat sina barndoms- och ungdomsintyck, hvilka utan tvifvel varit grundläggande för deras framtida storhet, har i vårt land sällan blifvit omsatt i handling. För så vidt jag har mig bekant, är det endast i enstaka fall som så skett. Linnés Hammarby torde vara den enda plats, som genom inköp och restaurering förvarats åt efterverlden.

I följd af hemställan af 1878 års Riksdag inköpte staten år 1880 för 30,000 kronor byggnaderna å Hammarby jemte de i dem förvarade minnena af Linné, platsen närmast gården och den backe, å hvilken museet ligger.

Enskilda personer hafva visserligen offrat atskilligt för upprätthållande af sådana minnen, men några fordringar kan man ej i detta afseende ställa på enskilde. Då det gäller ett historiskt minne, bör väl staten träda emellan och sörja för att ett sådant minne ej förfaller åt glömskan och förintelsen.

Ett af våra större historiska minnen, som håller på att råka i förfall, är den plats, der skalden och häfdatecknaren E. G. Geijer föddes.

Gården der han föddes är belägen i Ransäters socken af Vermlands län, i en trakt, som är utmärkt för sin naturskönhet.

I tidskriften »Ord och Bild» för i fjol låter en framstående författarinna läsaren få en inblick i tillståndet vid nämnda gård, der hon sommaren 1899 gjorde ett besök.

Hon säger bland annat: »Geijers barndomsdal badades af aftonsolens guldflöden, hvilka med mångdubblad styrka bröto fram ur ett stort blågrått åskmoln, som — just vid vår ankomst till Ransäters gård — sände ned en lätt, varm skur. Under de glimmande dropparnes fall reste sig från det jemna fältet bakom gården den mäktigaste, starkast färgade regnbåge jag någonsin sett, så att den första blicken på Geijers fädernehem visade detta i en triumfbåge af lika sällsynt som snart försvinnande prakt.

Denna »händelse, hvilken såg ut som en tanke», var det enda för Geijers minne värdiga intryck vi vid hans fädernehem erhöilo. Visserligen står der under en gammal — och lappad — lönn på gårdsplanens gräs en minnessten, som talar om att Geijer föddes här. Men allt det andra — från det låga hvita envåningshuset i midten, de röda flyglarne på sidorna och de fallfärdiga staketet till trädgårdens mossiga träd och risiga buskar — är, utan och innan, genomgående ruskigt.

Stället bebos af arbetsfolk, och blott en af goodtemplare brukad sal i hufvudbyggnaden har bevarat något af den karakter, den egt under de tider, då Ransäter var ett hem för diktare. Ty äfven om *Fredrick på Ransätt* påminnes man här inne i salen genom porträttet af F. A. Dahlgren midt emot det af E. G. Geijer». —

»Finnes det väl något ställe i vårt land, der marken borde vara mera helig än den Geijer skildrat i de *Minnen*, vid hvilka hvarje svenskt hjerta måste vidgas af värme? Skulle icke någon möjlighet finnas att bevara Ransäter i så pass godt skick, att ej

som nu blicken och känslan öfverallt måste såras af dess vanhäfd? Skulle icke det gamla huset — äfven rent ekonomiskt — kunna betala sig bättre, om det t. ex. underhölles som ett enkelt herberge för de hit vallfärdande turisterna? Trakten är genom sin blida fågring tilldragande äfven ur andra synpunkter än såsom Geijers hem, och det skulle helt visst för många vara lockande att i ro kunna fördjupa sig i den natur, ur hvilken han hemtat sina barnoms- och ungdomsintryck».

Tyvärr är förhållandet sådant, som författarinnan här skildrat detsamma; jag är sjelf, såsom uppfödd i samma socken, der Geijersgården är belägen, i tillfälle att bestyrka sanningen af det ofvan sagda.

Om ej snart något göres för att upphjelpa bristfälligheterna på den förfallna gården, så torde inom några årtionden, det enda minne, som finnes qvar efter den plats, der en af Sveriges störste söner sett sina ungdomsår förflyta, vara den minnessten, hvarom författarinnan till ofvanstående talar.

Lönnen under hvilken E. G. Geijer satt, då han författade sitt »Stureminne», finnes ännu — fastän lappad — qvar. Sommartiden breder den ut sina lummiga grenar öfver en stor del af gården. Man påstår till och med att klockfodralet, hvari han gömde sitt manuskript till Stureminnet, finnes. Åtskilligt annat af det möblemang, som fans i Geijers hem, torde äfven kunna anskaffas, i händelse man med det snaraste toge i tu härmed.

Egendomligt nog skulle man för öfrigt genom att inköpa »Geijersgården» äfven kunna bevara minnet af en annan af vårt lands mera bemärkte söner, nemligen kanslirådet F. A. Dahlgren (Fredrick på Ransätt), som, äfven han, här tillbragte sin ungdom och vistades under den tid, då han hemtade stoff till sina bekanta »viser».

Då jag på förhand hört mig för hos gårdens egare, torde intet hinder möta för inköp af nämnda plats, men det oaktadt anser jag saken vara af den beskaffenhet, att en utredning tarfvas angående inköpet af platsen äfvensom anskaffande af den lösegendom, som möjligen finnes qvar, helst som jag ej haft tid att utröna, huru mycket af det senare slaget, som finnes tillgängligt.

På grund häraf får jag vördsamt föreslå,

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta utreda:

dels om och på hvad vilkor den del af egendomen Ransäters gård, belägen i Ransäters socken, Kils härad af Vermlands län, som upptages af den s. k. Geijersgården, jemte så stor del af den omgifvande åkertegen, som af lokala och öfriga omständigheter betingas, tillika med de derå befintliga, Geijersgården tillhörande byggnaderna, äfvensom den del af E. G. Geijer tillhöriga lösegendomen, som kan anskaffas, må kunna åt staten förvärfvas, samt derefter inkomma till Riksdagen med det förslag, hvartill denna utredning kan föranleda.

Stockholm den 21 januari 1901.

A. H. Göthberg.

I motionens syfte instämma:

Gullbr. Elowson. A. F. Broström. August Cervin.

O. Anderson. Karl Hultkrantz. Elof Biesert.

Carl Jansson. Olof Guldbrandsson.

G. Jansson.